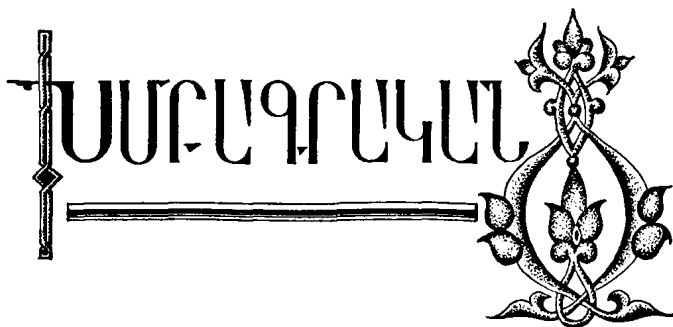

ՀՈՎԻԻՆ ՈՒ ՀՕՏԸ

Ըղած են և ցայսօր կան թերևս տակաւին կրօններ, որոնց մէջ Հաւատացեալն ու Հաւատքի պաշտօնեան — իւրաքանչիւրը իրենին միայն գիտակ և խելամուտ — անտեղեակ են մին միւսին պարտականութեանց և իրաւունքներուն, և, այդ պատճառաւ, յոյժ չփոթ են անոնց ծանօթութիւններն ու գիտակցութիւնը՝ իրարու հետ իրենց փոխադարձ յարաբերութեանց մասին:

Դասակարգային խտրողութեան ոգիէ բղխած այս տարականոն վիճակը, որ արդիւնքն է ընկերային կեանքի և կարգի հին ըմբռնումներու, գոյութիւն չունի բնաւ Քրիստոնէութեան մէջ: — «Կը ճանչնամ իմիններս, ու կը ճանչցուիմ իմիններէս» աւետարանական պատգամը, որքան հոգեբանական՝ նոյնքան բարոյական իմաստով կ'ըսուած վճիռ մը, մէկն է այն նշանաբաններէն՝ որոնք յստակօրէն և միանգամայն կը պատկերացնեն ըսողներուն և լսողներուն, կառավարողներուն և կառավարուողներուն աւելնչութեանց օրինաւոր բնոյթը:

Անոնք գիրար կը ճանչնան՝ միմեանց նկատմամբ իրենց վերաբերումի հիմնական և ձևական բոլոր մանրամասնութիւններուն մէջ: Փաղտուսուցումի (esotérique) դրութիւնը տեղ չունի քրիստոնէական ըմբռնումին մէջ, որուն համար ամէն բան — խորհուրդ, դաւանանք, վարդապետութիւն, պաշտամունք, ծէս, կանոն — հասարակաց են, այսինքն հանրամատչելի ամենքին: Որովհետեւ Եկեղեցին, իրրե կազմ և իրրե կեանք, որքան մէկին նոյնքան միւսին կը պատկանի. ամէնքը հաւասարապէս լինելով, Աստուծոյ Հոգւոյն կենարար ներգործութեամբը, անոր բաղկացուցիչ տարրերը: Ու ասկէց է նաև երկուստեք գոյաւորուած տեսակ մը հակակշիռի այն յօրինուածքը, որով հօտն ու հովիւր, ժողովուրդ և կղեր, ինք-

նարեբարար ենթարկուած կը մնան միմեանց փոխադարձ հսկողութեան:

Հօտը գիտէ այսպէս թէ իր հովիւը կատարելով իր պարտականութիւնները հանդէպ իր հոգեւոր խնամքին յանձնուածներուն, այսինքն իր վրայ ապրեցնելով սփոփարար խօսքի, բարի վարքի, գործօն սիրոյ, անկեղծ հաւատքի և սուրբ կեանքի անձնաւորուած օրինակը, իրապէս պտղաբերած պիտի ըլլայ ձեռնադրութեան շնորհքը, որ իրեն բաշխուած էր մարգարէութեամբ՝ այսինքն իր ապագային նկատմամբ լաւատես նախազգացումի ներշնչութիւններով. թէ որքան աւելի կարենայ՝ քարոզութեամբ և ուսուցումով՝ հոգեւոր վերանորոգութեան աղբիւր դարձնել Ս. Գիւրգըր, նոյնքան աւելի պատկառելի պիտի ընծայէ ինքզինքը հանրային զգացումին, և որքան աւելի յարատեւ է իր պարտաճանաչութեանը մէջ, նոյնքան աւելի ապահովապէս պիտի կարենայ հանդիսանալ պատճառ իր և իր Ժողովուրդին հոգեւոր փրկութեանը:

Այո՛, գիտէ հօտը թէ հովիւին պարտականութիւնն է արժեցընել իր հեղինակութիւնը ոչ թէ իբրեւ խստադատ տէր մը, աւելի կամ նուազ բուռն կերպերով, այլ իբրեւ ընտանիքի անդամ մը՝ որ պարտի միւս ամէն մէկ անդամին հանդէպ, իւրաքանչիւրին սեռին, տարիքին և խառնուածքին համեմատ, գտնել վարժուճի պատշաճ եղանակ մը և արդարամիտ սիրով քաղցրացած բայց աջդու այնպիսի միջոցներով, հաւատքի լոյսէն բղխած համատարած պայծառութեան մը մէջ, սիրտերը կարենան մօտենալ իրարու, և միմեանց մէջ կարգաւ բարիին օրէնքը, և անոր պարտաւորիչ ներգործութեան ներքեւ զգալ ինքզինքնին:

Ու պէտք չէ անգիտանալ թէ երկուստեք պարտականութեանց և իրաւունքի փոխադարձ այս գիտակցութիւնը օգտակար միայն կրնայ ըլլալ հանրային բարոյականի տեսակէտով: Վասն զի այդ կերպով է մանաւանդ որ մարդուն մէջ հնար կ'ըլլայ իր ճշգրիտ ձեռն հասցնել պատասխանատուութեան զգացումը, այսինքն իրականացնել իմացական և բարոյական աղատութիւնը, որ ամենէն գեղեցիկ ծանոնդներէն է քրիստոնէական գաղափարին: Եւ իսկապէս, հովիւը կը պատուուի միայն իր հօտին միտքին մէջ, երբ այս վերջինին՝ տարիներու ծանրութեան ներքեւ ընկճուած կամ իրենց երիտասարդութեան զարունին մէջ այս կամ այն կերպով ու պատճառաւ դժբախտացած անդամները ամէնքն ալ իրաւունք կը համարին իրենց այն յոյսը տածելու թէ Աստուծոյ պաշտօնեան, որ իրենց հոգիներուն վերակացութեան պաշտօնն է ստանձնած, պարտաւորութիւն ունի զաւելի կամ եղբօր գործով վերաբերուելու իրենց:

Նոյնպէս, Աւետարանի բարոյակա՛նն է որ կը փառաւորուի, երբ, հովիւին և հօտին գիտակցութեամբ և գործակցութեամբ՝ հասարակութեան ծոցին մէջ մինչ մէկ կողմէ հանրային նպատիկ ձեռնարկ կը կազմակերպուի, իրենց կեանքի նեցուկներէն զրկուած

տկար էակներուն օգնութեան միջոցներ տնօրինելու համար, միւս կողմէ իբրեւ բարեգործական անխախտ կանոն կը հռչակուի արդարութեան սա սկզբունքը թէ ընտանիքը սրբութեան խորան մըն է և ընտանեկան խնամքը անոր հանապազորդ պաշտամունքը, և թէ՛ հետեւաբար՝ հաւատուրաց և անհաւատ են ընտանիքի այն անդամները որոնք կը թերանան իրենցներուն խնամարկութեան իրենց պարտականութեան մէջ, հանրութեան ուզելով թողուլ անոնց հոգի։ Թէ՛ հանրային կարեկցութեան և աջակցութեան իրաւունք ունենալու համար բաւական չէ միայն կարօտ լինել անոր, այլ հարկ է նաև արժանի լինել անոր։

Իսկ այդ պայմանը, այսինքն արժանաւորութիւնը, մարդու մը, կամ՝ գործընկեր՝ այրի կնոջ մը համար, իր անցեալին վկայութեամբը միայն պէտք է մատնանշուի։ — Անոր նախնիքացր եղած է բարի գործերու կեանք մը. իր գաւակներուն կրցած է աւանդել պարկեշտ դաստիարակութեան մը շնորհները. իր յարկին ներքեւ պատասպարան ընծայած է երբեք անտուն և անտէրունչ թրշուառներու. հաւատացեալ եղբայրներու և քոյրերու մատուցած է, ի հարկին, անձնական սպասարկութեան ուսումները. հետամուտ եղած է առաքինութեան. իր անհատական բարոյականին մէջ և զամբիւր. . . խիղճը ինքն իր մէջ պէտք է իսկոյն լսէ պատասխանը այս հարցումներուն, երբ քրիստոնեայի մը՝ իր հասարակութենէն ընդունելիք բարերարութեան վրայ է խնդիրը. վասն զի բարիքը եթէ կրնայ յաճախ հատուցումը ըլլալ բարիքի մը, միշտ տրիտունն է սակայն բարութեան։

Չմտածուած պատահականութեամբ մը չէ բնաւ որ Առաքեալը Եկեղեցւոյ առաջին հովիւներէն մէկուն՝ իր ձեռնասուն Տիմոթէոսի ուղղած պատուէրներուն մէջ կը հիւսէ նաև անոր յանձնուած հօտին պարտականութեանց կարեւորագոյնները։ Ինչպէս հովիւին գաղափարը անիմաստ պիտի ըլլար առանց հօտի գաղափարին, ու փոխադարձաբար, նոյնպէս անհասկնալի պիտի ըլլային մէկուն պարտականութիւնները՝ առանց միւսին իրաւունքներուն, և հակադարձաբար։ Անոնք զիրար կը լրացնեն միայն այնքան գեղեցկօրէն. և այդ ամբողջացումէն է որ ի յոյս կուգայ «սիրոյ օրինաբարքը», քրիստոնէական բարոյականին կենցաղականոնը, որուն մէջ կը պատկերանայ հովիւին և հօտին սրտանուէր գործակցութեամբ ոգևորուած կեանքը՝ «խաղաղութեան ջուրեր»էն ափնածիր Հաւատքի այն «գալարուտ»ին վրայ, որ Աւետարանի դաշտն է ինքնին։

Թ. Պ. Գ.